

**การประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการหลบหนีเข้าเมือง
และการขนย้ายยาเสพติดจังหวัดตาก**

**The Application of Geographic Information System for Analysis of Illegal Migration and
Drug Trafficking Pattern: A Case Study of Tak Province**

ชัยพร ครรชิตวารกุล¹

สุรีย์พร นิพัธวิทยา²

ปกรณ เมฆแสงสวย²

บทคัดย่อ

ปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองและการขนย้ายยาเสพติด เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมายาวนานและต่อเนื่อง และเป็นปัญหาที่มีความสำคัญส่งผลกระทบต่อเชื่อมโยงกันหลายด้าน เช่น ปัญหาด้านความมั่นคงของชาติ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณสุข นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาสังคมด้านอื่นๆ ตามมาอีกด้วย งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการหลบหนีเข้าเมืองและการขนย้ายยาเสพติด ในจังหวัดตาก โดยประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นเครื่องมือหลักในการศึกษา ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเชิงพื้นที่ ได้แก่ ระยะห่างเส้นทางคมนาคม ระยะห่างจากหมู่บ้านตามแนวชายแดนในเขตประเทศไทย ระยะห่างจากจุดตรวจ - จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ ความชื้น การใช้ประโยชน์ที่ดิน และสถิติการจับกุมคดีการหลบหนีเข้าเมืองและขนย้ายยาเสพติดย้อนหลังระหว่าง พ.ศ. 2552-2558 จากหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ โดยนำมาซ้อนทับและเชื่อมโยงกันด้วยเครื่องมือทางสถิติและสารสนเทศภูมิศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยเชิงพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ ความชื้น พื้นที่ซึ่งมีความชื้นในระดับสูงจะมีโอกาสตรวจพบการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองน้อยมากเนื่องจากความยากลำบากในการเดินทางหรือตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัย ในขณะที่เดียวกันพื้นที่ซึ่งมีความชื้นน้อย ซึ่งส่วนมากจะมีรูปแบบประโยชน์ในการที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ รวมถึงสาธารณูปโภคที่สำคัญในการดำรงชีพของมนุษย์ ซึ่งมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและดึงดูดการเข้ามาของบุคคลทั่วไป รวมทั้งผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายด้วยเช่นกัน ทั้งนี้การเดินทางในพื้นที่ของผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้นมักใช้เส้นทางคมนาคมหลักในการเดินทาง และใช้วิธีการอ้อมผ่านในเส้นทางภูมิประเทศ หากพบจุดตรวจ - จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รัฐ

คำสำคัญ: จังหวัดตาก, การหลบหนีเข้าเมือง, การขนย้ายยาเสพติด, สารสนเทศภูมิศาสตร์

Abstract

Thailand has been being faced with illegal immigration and drug trafficking problem for a long time. These problems effect to many aspects such as national security, politics, economic, public health, and social problems. This study aims to explore the pattern of illegal immigration and drug trafficking in Tak province by applying Geographic Information System (GIS) as an analysis tool. 5 related factors are taken into account as follow: distance from main roads, distance from villages, distance from state-

¹ ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² อาจารย์ ดร.ประจำภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

officers' investigating posts, slope and land use patterns. Statistic of arresting case towards illegal migration and drug trafficking from 2009 to 2015 are used for analysis in this study.

The study result shows that slope is the main risking factor for illegal migration. It found that in high slope rate area is rarely found the illegal migration due to difficulty of transport or settlement. In contrast, in low slope rate area; which normally use for living, trading, as well as facilities for human settlement; is attracted for immigrants both of legally and illegally into the area. Normally, illegal immigrants often transport on the main road from place to place. However, walking by an indirect route, through the forest trail, will be applied when facing with the state-offices' investigating posts.

Keywords: Geographic Information System, Illegal Migration, Drug Trafficking Pattern, Tak Province

บทนำ

ปัญหาเกี่ยวกับการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองเพื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทยของแรงงานต่างด้าวสัญชาติต่างๆ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมายาวนาน ส่งผลกระทบเชื่อมโยงกันในหลายด้าน นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาสังคมลักษณะที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปแรงงานต่างด้าวจะกระจายไปอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ โดยมีสาเหตุเนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานในบางสาขาอาชีพ โดยเฉพาะแรงงานในระดับล่าง ประกอบกับแรงงานไทยมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและไม่นิยมทำงานหนัก งานสกปรก งานที่มีความเสี่ยง (สาโรจน์ คมคาย, 2552) จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทำให้นายจ้างในสถานประกอบการต่างๆ ที่ขาดแคลนแรงงาน มีความจำเป็นต้องแสวงหาแรงงานมาทดแทนเพื่อให้กิจการสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

ในขณะเดียวกัน ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของชาติ ส่งผลกระทบทางด้านสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2558) โดยมีผลก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องเป็นวงจร ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านความมั่นคงของชาติ ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการประกอบอาชญากรรมเช่นเดียวกับปัญหาการหลบหนีเข้าเมือง

จังหวัดตาก เป็นพื้นที่ชายแดนที่มีเขตติดต่อกับจังหวัดเมียวดี ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา จากข้อมูลของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า ในปัจจุบันมีแรงงานต่างชาติจำนวนมากเดินทางเข้ามาอาศัยและทำงานในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยมีทั้งกลุ่มที่ผ่านพิธีการเข้าเมืองตามกฎหมาย รวมถึงบางส่วนที่อาศัยลักลอบหลบหนีเข้ามาตามพื้นที่ชายแดน โดยพื้นที่การเดินทางเข้าออกที่สำคัญ ได้แก่ พื้นที่แนวชายแดนจังหวัดตาก เนื่องด้วยสภาพภูมิศาสตร์และการคมนาคมที่สะดวกกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ชายแดนด้านอื่นๆ (ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก, 2558) งานวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic information system: GIS) ซึ่งมีความสามารถในการประมวลผลและวิเคราะห์ผลเชิงพื้นที่ และสามารถนำมาใช้พัฒนาระบบการสร้างแผนการทำงานของเจ้าหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ในการวิเคราะห์รูปแบบการหลบหนีเข้าเมืองและขนย้ายยาเสพติด ของพื้นที่จังหวัดตากในลักษณะของข้อมูลเชิงพื้นที่ ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาหรือประยุกต์กับการทำงานของเจ้าหน้าที่ในระดับยุทธศาสตร์หรือแม้กระทั่งยุทธวิธีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

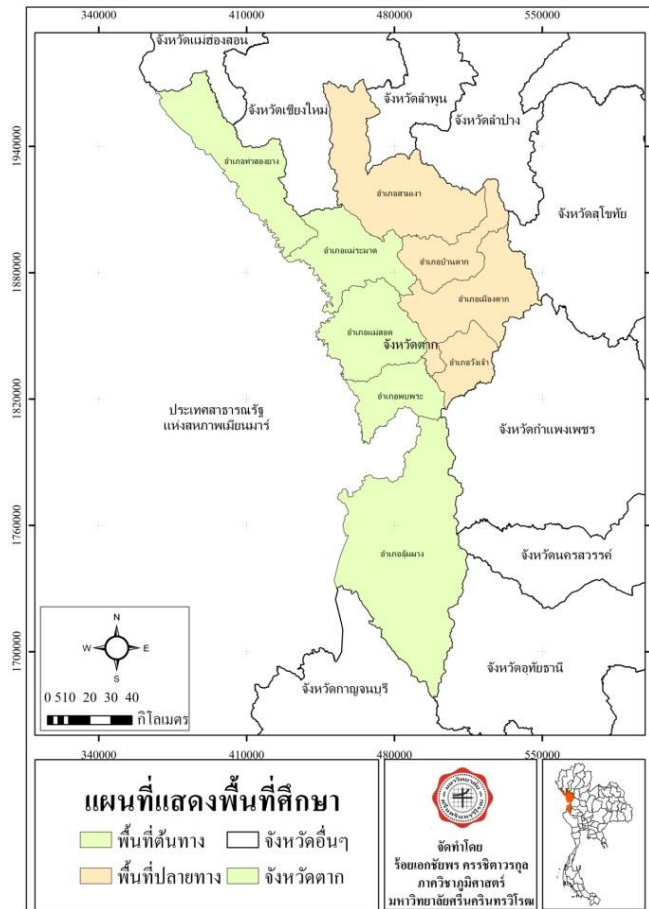
วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

เพื่อประยุกต์ใช้ความสามารถของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อศึกษารูปแบบการหลบหนีเข้าเมืองและการขนย้ายยาเสพติด ด้วยวิธีการศึกษาเชิงพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ศึกษา

ประกอบด้วยพื้นที่ต้นทางและพื้นที่ปลายทาง โดยการศึกษาพื้นที่ต้นทาง คือ พื้นที่ห้าอำเภอชายแดน จังหวัดตาก ประกอบด้วย อำเภอท่าสองยาง อำเภอแม่ระมาด อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง มีลักษณะทางกายภาพที่สำคัญคือ เป็นพื้นที่ชายแดน ครอบคลุมพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 10,713.88 ตารางกิโลเมตร ด้านทิศตะวันตกมีอาณาเขตติดกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ทิศเหนือติดกับจังหวัดแม่ฮ่องสอนและพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่บางส่วน และทิศใต้ติดกับจังหวัดกาญจนบุรี สำหรับพื้นที่ปลายทาง คือพื้นที่ชั้นในของจังหวัดตาก ได้แก่ อำเภอเมืองตาก อำเภอบ้านตาก อำเภอสามเงา และอำเภอวังเจ้า (ดังแสดงในภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 แผนที่พื้นที่ศึกษา

2. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลสถิติการจับกุมคดีหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและมียาเสพติดไว้ในครอบครองที่จับกุมได้ในพื้นที่จังหวัดตากย้อนหลัง 7 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2552 – 2558 จากหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลแต่ละรายการมีการแสดงตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ของการจับกุมในแต่ละพื้นที่ ร่วมกับฐานข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์จากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ขอบเขตการปกครอง เส้นทางคมนาคม ตำแหน่งจุดตรวจและจุดสกัดกั้นถาวร ตำแหน่งหมู่บ้าน ซึ่งได้จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการหลบหนีเข้าเมืองและขนย้ายยาเสพติด โดยนำมาพิจารณา กำหนดปัจจัยที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 5 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยระยะห่างจากเส้นทางคมนาคมหลัก ปัจจัยระยะห่างจากหมู่บ้าน

ตามแนวชายแดนในเขตประเทศไทย ปัจจัยระยะห่างจากจุดตรวจ – จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ ปัจจัยความซับซ้อนปัจจัยการใช้ประโยชน์ที่ดิน

3. ขั้นตอนในการศึกษา

3.1 การจัดเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

3.1.1 ข้อมูลเอกสาร งานวิจัยจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตำราที่มีผู้วิจัยได้ศึกษามาก่อนหน้า สำหรับใช้ในการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการศึกษา

3.1.2 จัดเตรียมข้อมูล โดยกำหนดหมวดหมู่เพื่อการสืบค้น

3.1.3 ฐานข้อมูลด้านสารสนเทศภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง จากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีความรับผิดชอบโดยตรง ดังแสดงในตารางที่ 1

3.2 การนำข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบกระดาษ (hard copy) มาแปลงให้อยู่ในรูปแบบสื่อคอมพิวเตอร์ (digital data) เพื่อเตรียมสำหรับการใช้งานในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

3.3 การจัดการข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ได้แก่

3.3.1 จัดการตรวจสอบข้อมูลที่รวบรวมได้ และทำการออกแบบ ศึกษาโครงสร้างฐานข้อมูล จะนำมาใช้ในกระบวนการวิจัย โดยนำมาประเมินศักยภาพและคุณภาพของข้อมูล เพื่อให้เหมาะสมในการทำวิจัย

3.3.2 การนำเข้าและจัดการฐานข้อมูล โดยนำเข้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เข้าสู่ระบบฐานข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และกำหนดลำดับชั้น รวมทั้งรูปแบบการใช้งาน เพื่อให้ง่ายต่อการเรียกดูหรือเรียกใช้

3.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำข้อมูลจากฐานข้อมูลระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เข้ามาซ้อนทับโดยใช้ระบบพิกัดทางภูมิศาสตร์ (Georeferenced spatial data overlay) เพื่อทำการวิเคราะห์

3.3.4 การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลที่ได้มาแสดงในลักษณะของแผนที่เฉพาะทางหรือในลักษณะตารางแสดงผล เพื่อง่ายต่อการเข้าใจ

ตารางที่ 1 ฐานข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการวิจัย

ประเภทข้อมูล	หน่วยงานเจ้าของข้อมูล	ปีของข้อมูล	ลักษณะของข้อมูล
ลักษณะภูมิประเทศ	กรมแผนที่ทหาร	2542	polygon
ขอบเขตการปกครอง	กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย	2550	polygon
การใช้ประโยชน์ที่ดิน	กรมพัฒนาที่ดิน	2555	polygon
ถนน	กระทรวงคมนาคม	2550	line
ตำแหน่งจุดตรวจและจุดสกัดกั้นถาวร	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ , กองทัพบก	2557	point
ตำแหน่งหมู่บ้าน	กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย	2550	point

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การกำหนดเกณฑ์ของปัจจัย

งานวิจัยส่วนใหญ่ที่ศึกษาปัญหาการหลบหนีเข้าเมือง (illegal migration) รวมทั้งการขนย้ายยาเสพติด (drug trafficking) เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ จึงได้พัฒนาปัจจัยในการศึกษาที่สามารถอธิบายได้โดยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ และสามารถสรุปข้อมูลเกณฑ์ของปัจจัยได้ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การจำแนกเกณฑ์ของปัจจัยที่ใช้ในการศึกษา

ปัจจัย	ระดับความเสี่ยงในการหลบหนีเข้าเมืองและขนย้ายยาเสพติด					งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
	สูงที่สุด	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำที่สุด	
ระยะห่างจากเส้นทางคมนาคมหลัก	<400 ม.	400 – 1,000 ม.	1,000 – 1,500 ม.	1,500 – 2,000	>1,500 ม.	ทศวัฒน์ บุญญวัฒน์ และคณะ (2551), ภัทรพร พิมดี และรัศมี สุวรรณวีระกำธร (2554)
ระยะห่างจากหมู่บ้านตามแนวชายแดนในเขตประเทศไทย	>800 ม.	600 – 800 ม.	400 – 600 ม.	200 – 400 ม.	<200 ม.	Nathalie และMartino (2006)
ระยะห่างจากจุดตรวจ – จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่	>1,500 ม.	1,000 – 1,500 ม.	600 – 1,000 ม.	300 – 600 ม.	<300 ม.	Nathalie และMartino (2006), ธนวรรณ หิรัญกุล (2547)
ความชัน	< ร้อยละ 3	ร้อยละ 3-10	ร้อยละ 10-20	ร้อยละ 20-30	> ร้อยละ 30	สำราญ คชฤทธิ์ (2547) เฉลิมศักดิ์
การใช้ประโยชน์ที่ดิน	พื้นที่เกษตรกรรม	พื้นที่สิ่งปลูกสร้าง	พื้นที่เปิดเตล็ด	พื้นที่ป่า	พื้นที่น้ำ	แห่งงาม (2535), ทศวัฒน์ บุญญวัฒน์ และคณะ (2551)

4.1.1 ปัจจัยระยะห่างจากเส้นทางคมนาคมหลัก จากการศึกษาของภัทรพร พิมดี และรัศมี สุวรรณวีระกำธร (2554) เรื่อง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกบุกกรุป่าไม้เพื่อใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย ได้สรุปว่า สาเหตุจากความยากลำบากต่อการเข้าถึงพื้นที่ป่า ยังมีระยะห่างจากเส้นทางคมนาคมมากเท่าไร ยิ่งก่อให้เกิดความยากลำบากต่อการเข้าถึงพื้นที่นั้นๆ และ การศึกษาของทศวัฒน์ บุญญวัฒน์และคณะ (2551) เรื่อง การหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานพม่าผิดกฎหมายในพื้นที่จังหวัดตาก พบว่า โดยปกติแล้วมนุษย์จะเลือกเดินทางในเส้นทางที่ง่ายต่อการเคลื่อนที่มากที่สุด โดยจะเลือกใช้เส้นทางที่ยากลำบากหากมีความจำเป็นที่สุดหรือไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น

4.1.2 ปัจจัยระยะห่างจากหมู่บ้านตามแนวชายแดนในเขตประเทศไทย การลักลอบขนย้ายยาเสพติดหรือหลบหนีเข้าเมืองนั้น หากถูกตรวจพบโดยบุคคลในท้องถิ่น จะทำให้เกิดการให้ข่าวสารหรือหลักฐานของการปรากฏตัวมากขึ้น ส่งผลเสียต่อการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองหรือการขนย้ายยาเสพติด (Nathalie และ Martino, 2006)

4.1.3 ปัจจัยระยะห่างจากจุดตรวจ – จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ แม้ว่าสภาพภูมิประเทศจะมีลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อการหลบหนีเข้าเมือง แต่ด้วยจำนวนจุดตรวจของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่มีอยู่เป็นจำนวนมากจะสามารถลดความเสี่ยงในการหลบหนีเข้าเมืองหรือการลักลอบขนย้ายสิ่งผิดกฎหมายอื่นๆ ลงได้ (Nathalie และ Martino, 2006) โดยรัศมีขอบเขตที่เจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด คือระยะทางประมาณ 300 - 400 เมตร จากจุดตรวจ – จุดสกัดกั้น (ธนวรรณ หิรัญกุล, 2547)

4.1.4 ปัจจัยความชัน ส่งผลโดยตรงต่อการเคลื่อนที่ของมนุษย์ โดยหากพื้นที่ที่มีความชันมาก เช่น ภูมิประเทศที่เป็นเขาสูงหรือหน้าผาจะสามารถหยุดยั้งการเคลื่อนที่ของบุคคลได้ นอกจากนี้ เมื่อภูมิประเทศมีลักษณะความลาดชันที่มากขึ้นเท่าไร จะยิ่งส่งผลต่อการรวมกลุ่มกัน (สำราญ คชฤทธิ์, 2547)

4.1.5 ปัจจัยการใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื่องจากแรงงานต่างด้าวที่เดินทางเข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ซึ่งไม่สามารถหาได้ในประเทศต้นทาง เช่น การหางานที่มีผลตอบแทนสูง เป็นต้น สภาพแวดล้อมเหล่านี้เกิดขึ้นได้เนื่องจากความแตกต่างในหลายปัจจัยพื้นที่ต้นทางและปลายทาง ส่วนใหญ่แรงงานต่างด้าวจะหาพื้นที่หลบอาศัยซึ่งเป็นพื้นที่อยู่ห่างไกลจากคนท้องถิ่นนั้นๆ โดยจะเข้าสู่พื้นที่ชุมชนหรือใกล้เคียงเมื่อถึงเวลาการทำงานเท่านั้น (เฉลิมศักดิ์ แห่งมงาม, 2535) นอกจากนี้ผู้หลบหนีเข้าเมืองเมื่อเข้าสู่พื้นที่ปลายทางแล้วนั้น จะมีแนวโน้มในการเข้ากบดาน หลบซ่อน หรือพักอาศัยอยู่ในพื้นที่ได้แก่ พื้นที่สิ่งปลูกสร้างที่นายจ้างได้จัดเตรียมไว้ เช่น พื้นที่เกษตรกรรม โดยกล่าวได้ว่ายิ่งพื้นที่ใดมีความพร้อมสำหรับการอยู่อาศัย หรือดำรงชีวิตได้มากเท่าใดจะยิ่งเอื้อประโยชน์ต่อการหลบซ่อนตัวของแรงงานต่างด้าวมากขึ้น (ทศวิวัฒน์ บุญญวัฒน์ และคณะ , 2551)

4.2 การวิเคราะห์รูปแบบการหลบหนีเข้าเมืองจากสถิติการจับกุมย้อนหลังตั้งแต่ พ.ศ.2552 - พ.ศ.2558 จำนวนทั้งสิ้น 572 ครั้ง โดยจำแนกตามปัจจัย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

4.2.1 การจำแนกโดยแบ่งตามปัจจัย

(1) จำแนกตามปัจจัยระยะห่างจากเส้นทางการคมนาคม

ตารางที่ 3 การจำแนกสถิติการจับกุมในพื้นที่ศึกษา ตามปัจจัยระยะห่างจากเส้นทางการคมนาคม

ระดับความเสี่ยง	ขอบเขตของปัจจัย (เมตร)	สถิติการจับกุม		จำนวนผู้ต้องหา		
		จำนวนคดี	ร้อยละ	ชาย	หญิง	รวม
ความเสี่ยงสูงสุด	< 400	233	40.73	1,466	677	2,143
ความเสี่ยงสูง	400 – 1,000	111	19.41	863	448	1,311
ความเสี่ยงปานกลาง	1,000 – 1,500	23	4.02	186	508	694
ความเสี่ยงต่ำ	1,500 – 2,000	22	3.85	398	360	758
ความเสี่ยงต่ำที่สุด	> 2,000	183	31.99	2,699	1405	4,104
รวม		572	100	5,612	3,398	9,010

(2) จำแนกตามปัจจัยระยะห่างจากหมู่บ้านตามแนวชายแดนในเขตประเทศไทย

ตารางที่ 4 การจำแนกสถิติการจับกุมในพื้นที่ศึกษา ตามปัจจัยระยะห่างจากหมู่บ้านตามแนวชายแดนในเขตประเทศไทย

ระดับความเสี่ยง	ขอบเขตของปัจจัย (เมตร)	สถิติการจับกุม		จำนวนผู้ต้องหา		
		จำนวนคดี	ร้อยละ	ชาย	หญิง	รวม
ความเสี่ยงสูงสุด	> 800	279	48.78	3,357	1,990	5,347
ความเสี่ยงสูง	600 - 800	72	12.59	506	237	743
ความเสี่ยงปานกลาง	400 - 600	55	9.62	544	332	876
ความเสี่ยงต่ำ	200 - 400	80	13.98	603	212	815
ความเสี่ยงต่ำที่สุด	< 200	86	15.03	602	627	1,229
รวม		572	100	5,612	3,398	9,010

(3) จำแนกตามปัจจัยระยะห่างจากจุดตรวจ – จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่

ตารางที่ 5 การจำแนกสถิติการจับกุมในพื้นที่ศึกษา ตามปัจจัยระยะห่างจากจุดตรวจ – จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่

ระดับความเสี่ยง	ขอบเขตของปัจจัย (เมตร)	สถิติการจับกุม		จำนวนผู้ต้องหา		
		จำนวนคดี	ร้อยละ	ชาย	หญิง	รวม
ความเสี่ยงสูงสุด	> 1,500	407	71.15	327	195	522
ความเสี่ยงสูง	1,000 – 1,500	29	5.07	279	169	448
ความเสี่ยงปานกลาง	600 – 1,000	47	8.22	263	137	400
ความเสี่ยงต่ำ	300 - 600	57	9.97	256	403	659
ความเสี่ยงต่ำที่สุด	< 300	32	5.59	4,487	2,494	6,981
รวม		572	100	5,612	3,398	9,010

(4) จำแนกตามปัจจัยความชัน

ตารางที่ 6 การจำแนกสถิติการจับกุมในพื้นที่ศึกษา ตามปัจจัยความชัน

ระดับความเสี่ยง	ขอบเขตของปัจจัย (ร้อยละ)	สถิติการจับกุม		จำนวนผู้ต้องหา		
		จำนวนคดี	ร้อยละ	ชาย	หญิง	รวม
ความเสี่ยงสูงสุด	< 3	399	69.75	3,994	2,745	6,739
ความเสี่ยงสูง	3 - 10	126	22.03	851	403	1,254
ความเสี่ยงปานกลาง	10 - 20	31	5.42	478	157	635
ความเสี่ยงต่ำ	20 - 30	12	2.10	261	76	337
ความเสี่ยงต่ำที่สุด	>30	4	0.70	28	17	45
รวม		572	100	5,612	3,398	9,010

(5) จำแนกตามปัจจัยการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ 7 การจำแนกสถิติการจับกุมในพื้นที่ศึกษา ตามปัจจัยการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ระดับความเสี่ยง	ขอบเขตของปัจจัย (ประเภท)	สถิติการจับกุม		จำนวนผู้ต้องหา		
		จำนวนคดี	ร้อยละ	ชาย	หญิง	รวม
ความเสี่ยงสูงสุด	พื้นที่เกษตรกรรม	257	44.93	2,870	1,630	4,500
ความเสี่ยงสูง	พื้นที่สิ่งปลูกสร้าง	148	25.87	1,205	1,093	2,298
ความเสี่ยงปานกลาง	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	9	1.57	44	17	61
ความเสี่ยงต่ำ	พื้นที่ป่าไม้	150	26.22	1,435	625	2,060
ความเสี่ยงต่ำที่สุด	พื้นที่น้ำ	8	1.41	58	33	91
รวม		572	100	5,612	3,398	9,010

4.2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่และสถิติการจับกุม

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถิติการจับกุม โดยการแบ่งแยกตามพื้นที่ต้นทางซึ่งมีความเชื่อมโยงกันด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์และเส้นทางคมนาคมสามารถจำแนกได้ดังแสดงในตารางที่ 8 และ 9

ตารางที่ 8 การจำแนกสถิติการจับกุมและการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างปี (ก)

พื้นที่ (อำเภอ)	สถิติการจับกุม						
	2552 จำนวน (ครั้ง)	$\Delta\%$ 2552 และ 2553	2553 จำนวน (ครั้ง)	$\Delta\%$ 2553 และ 2554	2554 จำนวน (ครั้ง)	$\Delta\%$ 2554 และ 2555	2555 จำนวน (ครั้ง)
ท่าสองยาง	-	+>100	4	+300	16	-56.25	7
แม่ระมาด	-	+>100	5	+600	35	+117.14	76
แม่สอด	1	+>100	11	+490.90	65	+10.76	72
พบพระ	28	-42.85	16	+37.50	22	-54.54	10
อุ้มผาง	-	+100	1	+500	6	-50	3
รวม	29	+27.58	37	+289.18	144	+16.66	168

หมายเหตุ * พ.ศ.2552 ปรากฏข้อมูลสถิติการจับกุมตั้งแต่ เดือน เม.ย. ถึง ธ.ค.

ตารางที่ 9 การจำแนกสถิติการจับกุมและการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างปี (ข)

พื้นที่ (อำเภอ)	สถิติการจับกุม						
	2555 จำนวน (ครั้ง)	$\Delta\%$ 2555 และ 2556	2556 จำนวน (ครั้ง)	$\Delta\%$ 2556 และ 2557	2557 จำนวน (ครั้ง)	$\Delta\%$ 2557 และ 2558	2558 จำนวน (ครั้ง)
ท่าสองยาง	7	-71.42	2	+50	3	+133.33	7
แม่ระมาด	76	-46.05	41	-48.78	21	-28.57	15
แม่สอด	72	-40.27	43	-34.88	28	-32.14	19
พบพระ	10	->100	-	+>100	1	+100	2
อุ้มผาง	3	+200	9	-77.77	2	-50	1
รวม	168		95	-42.10	55	-20	44

หมายเหตุ * พ.ศ.2558 ปรากฏข้อมูลสถิติการจับกุมตั้งแต่ เดือน ม.ค. ถึง ส.ค.

ผลการศึกษา

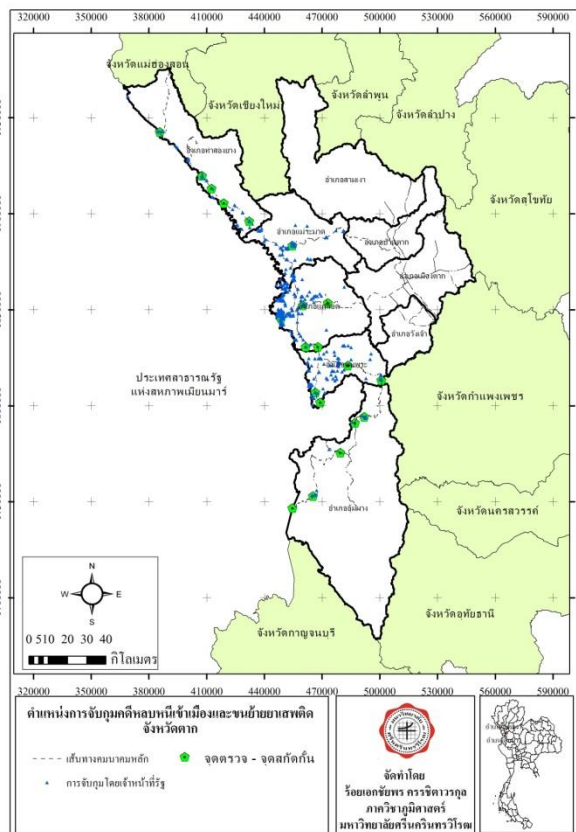
ผลการศึกษาสถิติการจับกุมย้อนหลัง และรูปแบบการหลบหนีเข้าเมืองและการขนย้ายยาเสพติด อธิบายโดยการจำแนกตามปัจจัยเชิงพื้นที่ ได้แก่

1. ปัจจัยระยะห่างจากเส้นทางคมนาคม เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถิติและความเชื่อมโยงเชิงพื้นที่พบว่า พื้นที่ใกล้กับเส้นทางคมนาคมเป็นพื้นที่ที่มีผู้หลบหนีเข้าเมืองเลือกใช้ในการดำรงชีพ รวมทั้งการเดินทางระหว่างสถานที่ต่างๆ เนื่องจากการเดินทางในภูมิภาคนั้นมีความยากลำบาก โดยหากมีการเลือกใช้ในการเดินทางเข้าในภูมิภาคจะเป็นการเดินทางเพื่อเข้าสู่

พื้นที่ชั้นในของประเทศไทย โดยมีหลักเลียงสถานที่ซึ่งล่อแหลมต่อการถูกตรวจพบ เช่น จุดตรวจ – จุดสกัดกัน ของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นต้น สำหรับพื้นที่อื่นๆ ได้แก่ พื้นที่เมืองมีการเชื่อมต่อของเส้นทางคมนาคมหลัก โดยเฉพาะอำเภอแม่สอด ซึ่งเป็นแหล่งการค้า การลงทุน อุตสาหกรรม จะปรากฏเส้นทางที่มีการเชื่อมต่อกันทั่วบริเวณพื้นที่ ทำให้ปรากฏการจับกุมในพื้นที่ลักษณะเช่นนี้จำนวนหนึ่ง เนื่องจากลักษณะพื้นที่ไม่สามารถแบ่งแยกกันได้อย่างชัดเจน

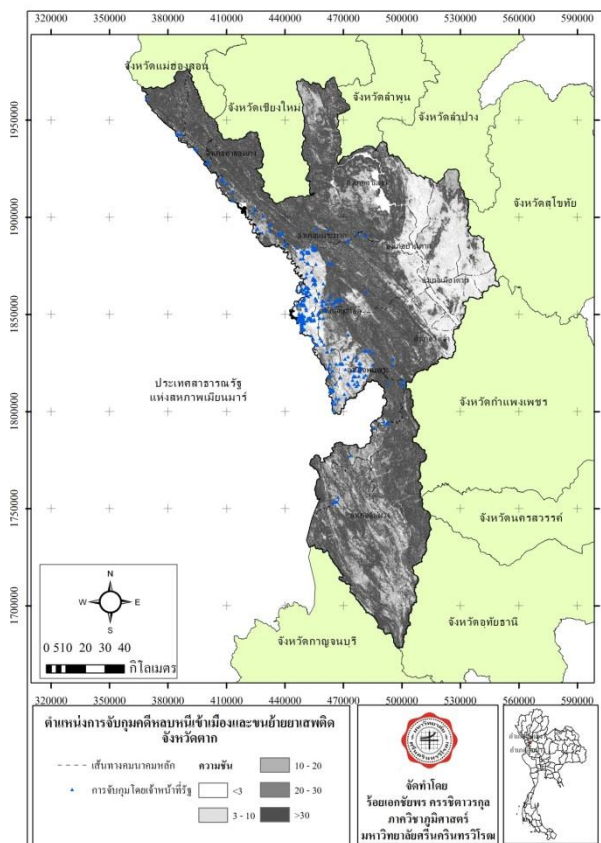
2. ปัจจัยระยะห่างจากหมู่บ้านตามแนวชายแดนในเขตประเทศไทย จากสถิติแสดงให้เห็นถึงความโดดเด่นในระดับหนึ่งแต่ไม่สูงอย่างชัดเจนเหมือนข้อมูลสถิติสำหรับปัจจัยระยะห่างจากจุดตรวจ – จุดสกัดกันของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ หรือปัจจัยความชัน สรุปได้ว่า การรวมกลุ่มอยู่อาศัยของผู้หลบหนีเข้าเมืองส่วนมากอาจปะปนอยู่กับชุมชนชาวไทยในบางพื้นที่ หรือมีการแฝงตัวอาศัยอยู่ปะปนในพื้นที่ซึ่งมีกลุ่มผู้เดินทางเข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย เช่น แรงงานในภาคอุตสาหกรรม โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งนายจ้างได้จัดสรรให้เป็นที่อยู่ เป็นต้น ทำให้ปรากฏสถิติการจับกุมมีลักษณะกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่ำรวมอยู่ด้วย แต่ทั้งนี้ กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองยังคงรักษาระยะห่างจากขอบเขตชุมชนหรือหมู่บ้านของประชากรชาวไทยในพื้นที่อยู่

3. ปัจจัยระยะห่างจากจุดตรวจ – จุดสกัดกันของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ เป็นปัจจัยที่สถิติการจับกุมสามารถบ่งชี้ถึงรูปแบบของการหลบหนีเข้าเมืองเพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้อย่างชัดเจนที่สุด ซึ่งจากฐานข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาพบว่า ตำแหน่งที่มีการจัดตั้งจุดตรวจ – จุดสกัดกันของเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งหมดถูกกำหนดตำแหน่งที่ตั้งตามเส้นทางคมนาคมหลักและรอง โดยกระจายตัวในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่อำเภอชายแดนทั้งห้าอำเภอ การเปรียบเทียบข้อมูลในทุกปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า การที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐได้จัดตั้งจุดตรวจ – จุดสกัดกันทำให้ความเสี่ยงในการเข้าถึงพื้นที่ในการหลบหนีเข้าเมืองลดลง โดยอาจมีสาเหตุจากความเกรงกลัวต่อความผิดตามกฎหมาย และอาจทำให้ถูกจับกุม ดังปรากฏในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตำแหน่งการจับกุมคดีหลบหนีเข้าเมืองและขนย้ายยาเสพติด จังหวัดตากกับความสัมพันธ์
 ด้านปัจจัยจุดตรวจ – จุดสกัดกันของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่

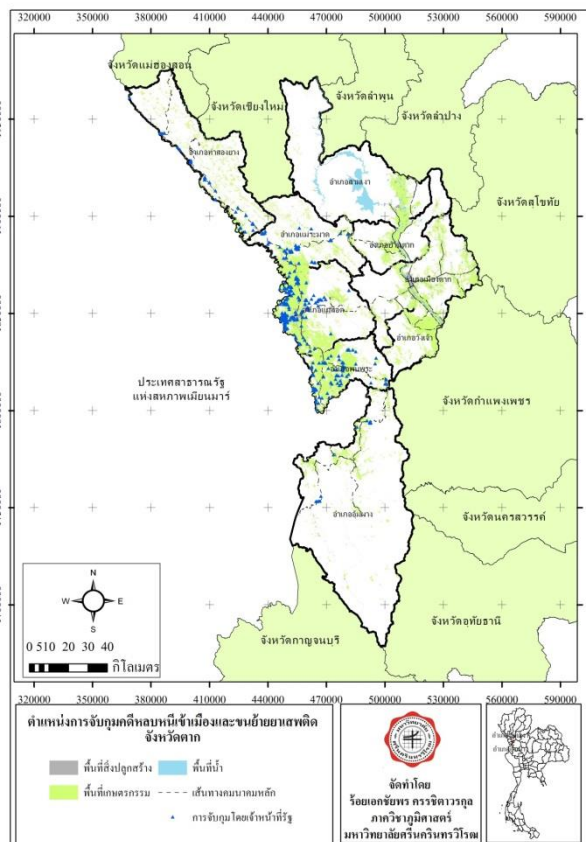
4. ปัจจัยความชัน เป็นปัจจัยในระดับถัดมา จากผลสถิติการจับกุมพบว่า พื้นที่ซึ่งมีความชันน้อยกว่าร้อยละ 3 ลงมา ซึ่งแนวคิดในการศึกษาถือเป็นพื้นที่ที่ซึ่งมีความเสี่ยงมากที่สุด เนื่องจาก ในระดับความชันดังกล่าว พื้นที่ส่วนมากจะมีความแตกต่างกับบริเวณรอบข้างหรือใกล้เคียงน้อยมาก โดยอาจกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่ซึ่งมีระดับความราบเรียบสูง ซึ่งเหมาะกับการทำกิจกรรมตามวิถีชีวิตของมนุษย์โดยทั่วไป เช่น การสร้างที่พักพิงหรือที่อยู่อาศัย รวมถึงการสร้างแหล่งสาธารณูปโภค อาคาร โรงงาน ชุมชน ซึ่งอำนวยความสะดวกให้การดำรงชีพของมนุษย์เพิ่มมากขึ้น จึงอาจสามารถสันนิษฐานได้ว่า เมื่อมีสาธารณูปโภคที่พร้อมสำหรับการดำรงชีพของมนุษย์ ก็จะเป็นพื้นที่ที่ซึ่งมีความน่าสนใจของการเข้ามาของกลุ่มบุคคลต่างๆ รวมถึงผู้หลบหนีเข้าสำหรับการดำรงชีพของมนุษย์ ก็จะเป็นพื้นที่ที่ซึ่งมีความน่าสนใจของการเข้ามาของกลุ่มบุคคลต่างๆ รวมถึงผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเช่นกัน ซึ่งถือเป็นค่าสถิติที่สูงและโดดเด่นเป็นลำดับที่สอง จากการเปรียบเทียบข้อมูลในทุกปัจจัยที่ใช้ในการศึกษา ดังปรากฏในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ตำแหน่งการจับกุมคดีหลบหนีเข้าเมืองและขนย้ายยาเสพติด จังหวัดตาก กับความสัมพันธ์ด้านปัจจัยความชัน

5. ปัจจัยการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปัจจัยที่มีสถิติการจับกุมในพื้นที่ระดับความเสี่ยงสูงสุดคือพื้นที่ซึ่งมีการทำเกษตรกรรม และถัดมาคือพื้นที่สิ่งปลูกสร้าง โดยพื้นที่สองประเภทเป็นพื้นที่ที่มีการปรากฏตัวของผู้หลบหนีเข้าเมืองในระดับที่สูงเนื่องจากความเกี่ยวข้องกันในเชิงสังคมโดยพื้นที่เกษตรกรรมรวมถึงอุตสาหกรรมนั้นต่างมีสาธารณูปโภคในการดำรงชีพและประกอบอาชีพอย่างครบถ้วน สอดคล้องกับแนวคิดในการย้ายถิ่นโดยมีเหตุผลที่สำคัญด้านหนึ่งคือ การที่บุคคลแสวงหาสภาวะแวดล้อมเพื่อการดำรงชีพและอยู่อาศัยที่ดีขึ้น ทำให้สถิติการจับกุมในพื้นที่ดังกล่าวมีความเกี่ยวเนื่องกับเหตุผลทางสังคม นอกจากนี้ในส่วนของสำหรับพื้นที่เขตเลือกตั้งซึ่งเป็นพื้นที่ระดับความเสี่ยงปานกลาง พื้นที่ป่าเป็นพื้นที่ระดับความเสี่ยงต่ำ และพื้นที่น้ำซึ่งเป็นพื้นที่ระดับความเสี่ยงต่ำที่สุด เมื่อวิเคราะห์ความเกี่ยวเนื่องเชิงพื้นที่พบว่า พื้นที่เกษตรกรรมหรือพื้นที่สิ่งปลูกสร้างกับพื้นที่ป่าไม่นั้นมีขอบเขตที่ต่อเนื่องกัน โดยปัจจุบันพื้นที่ป่าบางส่วนมีความเสื่อมโทรมและง่ายต่อการเดินทางเข้าถึงรวมทั้งตั้งเป็นแหล่งพักพิงชั่วคราวซึ่งใช้ในการดำรงชีพได้ในระดับหนึ่ง ทำให้ปรากฏการรวมกลุ่มในพื้นที่ใกล้กับแหล่งสาธารณูปโภคดังกล่าวบ้าง แต่หากพิจารณาแล้วในพื้นที่ป่าดงดิบหรือพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของพืชพรรณจะไม่พบการ

จับกุม เนื่องจากความลำบากในการดำรงชีพและการเดินทางต่างๆ ทั้งนี้อาจพบการจับกุมในกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองที่ต้องการเดินทางเข้าพื้นที่ชั้นใน โดยใช้การเดินทางผ่านเข้าพื้นที่ป่าเพื่อหลีกเลี่ยงชุมชนหรือจุดตรวจ – จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่บางส่วน รูปแบบการเดินทางในลักษณะนี้ ต้องการความเร็วและใช้ระยะเวลาสั้น ดังปรากฏในภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ตำแหน่งการจับกุมคดีหลบหนีเข้าเมืองและขนย้ายยาเสพติด จังหวัดตาก กับความสัมพันธ์
ด้านปัจจัยเส้นทางคมนาคมและการใช้ประโยชน์ที่ดิน

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาในรูปแบบการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจากสถิติและตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ของการจับกุมย้อนหลังในคดีการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย พบว่า การจับกุมโดยส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งอยู่ใกล้กับแนวเส้นทางการคมนาคมหลัก ซึ่งเป็นปัจจัยที่ใช้ในการเดินทางไปมาระหว่างพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นภายในพื้นที่ชายแดน หรือการเดินทางเข้าสู่พื้นที่ชั้นในของประเทศไทย เนื่องจากการเดินทางด้วยยานพาหนะของผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองเป็นวิธีการที่มีความรวดเร็วที่สุด นอกจากนี้ ความชันเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่สำคัญ โดยจากข้อมูลพบว่าพื้นที่ซึ่งมีความชันสูงจะปรากฏการจับกมน้อยมาก เนื่องจากพื้นที่เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าไม้หรือเป็นภูเขา ทำให้ยากต่อการตั้งถิ่นฐานรวมทั้งที่พักอาศัยทั้งชั่วคราวและถาวร รวมถึงการตั้งแหล่งสาธารณูปโภค โรงงานอุตสาหกรรม เนื่องจากความยากในการบริหารจัดการพื้นที่ ทำให้ส่งผลต่อสภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ซึ่งมีความชันมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ห่างไกลจากความเจริญ

นอกจากนี้จุดตรวจ – จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ เป็นอีกปัจจัย ซึ่งมีความสำคัญอย่างโดดเด่นโดยจากข้อมูลสถิติพบว่า กว่าร้อยละ 70 ของการจับกุมทั้งหมดเกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งมีระยะห่างจากจุดตรวจ – จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รัฐที่ระยะมากกว่า 1,500 เมตร ขึ้นไป ซึ่งนับว่ามีความเสี่ยงในระดับมากที่สุด โดยมีเพียงการจับกุมบางส่วนที่เกิดขึ้นในระยะใกล้เคียงเข้ามา เช่น การจับกุมที่เกิดขึ้นในระยะ 1,000 – 1,500 เมตร ซึ่งนับเป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง แต่ปรากฏสถิติเพียง 29 ครั้ง ทั้งนี้จากการพิจารณาจะพบว่าในกรณีเหล่านี้ ส่วนมากเป็นการเดินทางด้วยวิธีการนั่งรถโดยสารหรือยานยนต์ไปตามเส้นทางคมนาคมหลัก เมื่อใกล้ถึงจุดที่มีการจัดตั้งจุดตรวจ – จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รัฐ กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองจะลงจากยานพาหนะ แล้วใช้การเดินทางด้วยเท้าอ้อมผ่านภูมิประเทศไปยังเขตพื้นที่อีกด้านของจุดตรวจ – จุดสกัดกั้นของ

เจ้าหน้าที่รัฐ ในขณะที่เดียวกันก็ได้นัดหมายยานพาหนะที่ได้นั่งมาให้ผ่านการตรวจของเจ้าหน้าที่และพบกันเพื่อรับกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองเดินทางด้วยยานพาหนะต่อเพื่อเข้าสู่พื้นที่ขึ้นในหรือปลายทางถัดไป แต่ทั้งนี้จากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เมื่อได้รับข่าวสาร ได้มีการปฏิบัติการกักตวงตรวจเฝ้าในพื้นที่ซึ่งถูกใช้เป็นเส้นทางอ้อมผ่านจุดตรวจ – จุดสกัดกั้น ตามข่าวสารที่ได้รับ ส่งผลถึงการปฏิบัติงานสามารถจับกุมได้บางส่วน

สำหรับการจับกุมในพื้นที่ สามารถอภิปรายเพิ่มเติมคือ พื้นที่ซึ่งปลูกสร้างหรือพื้นที่เกษตรกรรมนับว่าเป็นพื้นที่ซึ่งมีสัดส่วนการจับกุมรวมกันกว่าร้อยละ 70 ทั้งนี้พื้นที่ซึ่งปลูกสร้างตามฐานข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้หมายความรวมถึงบ้านพัก ที่อยู่อาศัย โรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงสถานประกอบการและสาธารณูปโภคอื่นๆ ที่สำคัญสำหรับมนุษย์ ซึ่งจากลักษณะพื้นที่ดังกล่าว เป็นสิ่งดึงดูดการเดินทางเข้ามาทำงานหรืออยู่อาศัยของกลุ่มแรงงานทั้งที่ถูกต้องตามกฎหมาย รวมถึงผู้หลบหนีเข้าเมืองด้วยเช่นกัน ในพื้นที่ส่วนอื่นๆ เช่น พื้นที่ป่าไม้หรือพื้นที่น้ำ และอื่นจะพบว่ามีส่วนการจับกมน้อยมากและส่วนใหญ่จะเกิดในพื้นที่ซึ่งเป็นที่ป่า แต่หากพิจารณาลงไปในระยะเยียด การจับกุมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ป่าจะเป็นในกรณีของการลักลอบเดินอ้อมผ่านจุดตรวจ – จุดสกัดกั้น เพื่อหลีกเลี่ยงการจับกุม

ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบขนยาเสพติด จากการศึกษาผลการจับกุมในระยะเยียดพบว่า ผู้ลักลอบเดินทางหลบหนีเข้าเมือง มีความประสงค์ในด้านการหลบหนีเข้าเมืองเพื่อแสวงหาอาชีพ รายได้หรือที่อยู่อาศัย โดยไม่เกี่ยวข้องกับการลักลอบขนยาเสพติดแต่อย่างใด ซึ่งหากพิจารณาเป็นรายคดีพบว่า การตรวจสอบพบยาเสพติดที่ถูกนำพาโดยผู้หลบหนีเข้าเมืองนั้น มีปริมาณโดยเฉลี่ยที่น้อยมาก และจากการสอบสวนสามารถสรุปได้ว่า เป็นเพียงการมีไว้ในครอบครองเพื่อนำมาเสพเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีบทลงโทษตามกฎหมายที่รุนแรง ทำให้พิจารณาได้ว่า ปัจจัยการลักลอบขนยาเสพติดโดยกลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายนั้น ยังไม่ถึงเป็นช่องทางหรือวิธีการที่กลุ่มผู้กระทำผิดกฎหมายเลือกใช้ เนื่องจากปัจจัยที่ไม่เอื้ออำนวยหลายประการ

เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษานี้ พบว่าจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษาการหลบหนีเข้าเมืองนั้น ปัจจัยซึ่งเป็นแรงดึงดูดในการเข้ามาของผู้หลบหนีเข้าเมืองที่สำคัญ ได้แก่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน หากจำแนกในระยะเยียดพบว่า กิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดตากนั้น ได้แก่ การจัดสรรพื้นที่เพื่อการอุตสาหกรรม และการเกษตรกรรม ทั้งนี้สองประเภทพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ซึ่งมีความต้องการแรงงานเพื่อใช้ในระบบเป็นจำนวนมาก เนื่องจากงานบางประเภท ยังไม่สามารถใช้เครื่องจักร หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาทดแทนได้ แรงงานมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และหากเมื่อสถานการณ์และสังคมในประเทศที่มาต้นทางกับประเทศปลายทางมีความแตกต่างกันอย่างมาก ยิ่งเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดการหลั่งไหลหรือเคลื่อนย้ายถิ่นฐานทั้งชั่วคราวและรวมถึงแบบถาวรของประเทศที่มีสภาพแวดล้อมโดยรวมที่ดีกว่า ทั้งนี้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในการศึกษาครั้งนี้ เช่น เส้นทางคมนาคมหลัก ความชื้น หรือจุดตรวจ – จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รัฐนั้น อาจเป็นเพียงปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในกระบวนการย้ายถิ่นฐาน แต่ไม่ได้ส่งผลต่อความนึกคิด หรือความต้องการของกลุ่มผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองอย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับการศึกษาของทศวัฒน์ บุญญวัฒน์และคณะ (2551) ซึ่งศึกษาการหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานผิดกฎหมายในพื้นที่จังหวัดตาก โดยผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสิ่งปลูกสร้าง และสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่แตกต่างกันในพื้นที่ต้นทางมีความแตกต่างกับพื้นที่ปลายทางมาก ซึ่งส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่โดยทั่วไป ก่อให้เกิดการหลั่งไหลไปยังพื้นที่ปลายทางที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีกว่า รวมทั้งปัจจัยเส้นทางคมนาคมหลักเป็นปัจจัยที่กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองเลือกใช้เป็นหลัก เนื่องจากความสะดวกและรวดเร็ว ส่งผลให้สถิติการจับกุมสามารถแสดงรูปแบบที่เกิดขึ้นของการหลบหนีเข้าเมืองได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาของลือชัย วงษ์ทอง (2539) ที่ศึกษาวิถีชีวิตชาวเมียนมาที่หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายในพื้นที่จังหวัดระนอง พบว่า กลุ่มผู้หลบหนีเข้าเมืองส่วนมากเดินทางเข้ามาหลบซ่อน และอาศัยอยู่กับนายจ้าง โดยได้รับการแนะนำจากเครือข่ายที่เข้ามาอยู่ก่อนแล้ว และจะไม่ปรากฏตัวตามสถานที่ต่างๆ อย่างเปิดเผย ซึ่งจะไม่ใช่สิ่งที่สังเกตจากผู้อยู่อาศัยท้องถิ่นในหมู่บ้าน นำไปสู่การให้ข่าวสารต่อเจ้าหน้าที่และทำการจับกุมในที่สุด

ทั้งนี้ ยังมีผลการศึกษาบางส่วนที่แตกต่างกับการศึกษาของ Nathalie และ Martino (2006) ซึ่งทำการศึกษารการหลบหนีเข้าเมืองในพื้นที่ของสหภาพยุโรป ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยจุดตรวจ – จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่เป็นปัจจัยด้านความปลอดภัย (security criteria) ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงต่อการหลบหนีเข้าเมืองในพื้นที่ประเทศนอร์เวย์ ที่เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ทำการศึกษาได้อย่างดี แต่ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยแล้ว สามารถสรุปว่า ด้วยลักษณะภูมิประเทศ รวมถึงสภาพ

วิถีชีวิตความเป็นอยู่และการบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ จึงส่งผลให้ยังคงมีการเดินทางอ้อมผ่าน จุดตรวจ – จุดสกัดกั้นของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ เพราะเหตุที่ว่าหากถูกจับกุม จะไม่ได้รับโทษที่รุนแรง และสามารถเริ่มกระบวนการเดินทางเข้าสู่พื้นที่ขึ้นในได้ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษาเรื่องการหลบหนีเข้าเมืองและการขนย้ายยาเสพติด สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนเชิงนโยบายและการวางแผนเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปราม โดยเฉพาะในพื้นที่เฝ้าระวัง ได้แก่ พื้นที่เมือง ชุมชน แหล่งอุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัย เนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งมีความพร้อมและมีปัจจัยดึงดูดแรงงานหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ทั้งนี้พื้นที่ดังกล่าวในจังหวัดตาก ส่วนมากจะอยู่ในพื้นที่ทำอำเภอชายแดนของจังหวัด
2. การจัดตั้งจุดตรวจ – จุดสกัดกั้น ควรเพิ่มการลาดตระเวน และตรวจค้นในพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งมักเป็นจุดที่มีการอ้อมผ่านเพิ่มมากขึ้น รวมถึงความถี่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ตามเส้นทางหมายเลข 105 และ 1175
3. ควรนำผลการศึกษาไปบูรณาการเพื่อการวิเคราะห์ร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงภาคเอกชน เพื่อหาวิธีการจัดการปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมศักดิ์ แห่งงาม. (2535). **ปัญหาแรงงานต่างชาติ ศึกษากะเหรี่ยงหลบหนีเข้าเมืองอำเภอแม่สอดจังหวัดตาก**. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การเมืองและการปกครอง) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดตาก. (2558). **สถิติ**. เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์. เข้าถึงได้จาก <http://www.takimmigration.go.th/category/stat/>
- ศักดิ์วัฒน์ บุญญวัฒน์, และคณะ. (2551). **การหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานพม่าผิดกฎหมายในพื้นที่จังหวัดตาก**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(ยุทธศาสตร์การพัฒนา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ศูนย์อุดมศึกษาแม่สอด.
- ธนวรรณ หิรัญกุล. (2547). **การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม: กรณีศึกษาพื้นที่สถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ ผส.ม.(การวางผังเมืองและภาพแวดล้อม) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภัทรพร พิมดี และ รัศมี สุวรรณวีระกำจร. (2554). “การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกบุกรุกป่าไม้เพื่อใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ ป่าภูหลวง จังหวัดเลย.” **วารสารสมาคมสำรวจข้อมูลระยะไกลและสารสนเทศภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย** 12, 1: 43-68
- ลือชัย วงษ์ทอง. (2539). **วิถีชีวิตแรงงานหลบหนีเข้าเมืองชาวพม่า**. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สาโรจน์ คมคาย. (2552). **วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการจัดการระบบแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง**. วิทยานิพนธ์ น.ม. (นิติศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2558). **ผลกระทบของสารเสพติด**. เข้าถึงเมื่อ 27 พฤษภาคม เข้าถึงได้จาก http://nctc.oncb.go.th/new/index.php?option=com_content&view=article&id=1122:2555-02-21-02-m-s&catid=239:all-content&Itemid=270
- สำรวย คชฤทธิ์. (2547). **การประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อวิเคราะห์ภูมิประเทศทางทหาร: กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (ภูมิศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Nathalie, Stephenne;& Martino, Pesaresi. (2006). **Spatial Permeability Model at the European Union Land Border**. European Commission, Directorate-General Joint Research Centre Institute for the Protection and Security of the Citizen, Ins. Italy.